

Uredništvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Vetturini št. 9, kamor je naslavljati pisma.

Nefrankirana pisma

se ne sprejemajo, enako se ne uvažujejo pisma brez podpisa.

Rokopisi

dopisov se ne vračajo.

GORICA

Upravišтво

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Vetturini št. 9.

Za oglase

se plačuje od četverostopne petit vrste po 14 vin., za večkratni natis primeren popust.

P. samezne številke

stanejo 8 vin. in se prodajajo v raznih goriških trafikah.

Učiteljske zahteve.

I.

Dne 6., 7. in 8. septembra lanskega leta vršila se je v Gorici 20. glavna skupščina „Zaveze avstr.-jugoslovanskih učiteljskih društev“. Pri glavnem zborovanju je poročal učitelj in dež. poslanec E. Gangl o „šoli in kmetijskem vprašanju“ in A. Pesek o „regulaciji učiteljskih plač“.

„Zaveza“ razpošilja sedaj obe resoluciji, kateri je dala natisniti v posebni brošurici, ter ju priporoča poslancem, da se zanimajo za sklepa, sprejeta soglasno od navzočih učiteljev pri glavnem zborovanju, ter ju skušajo udeležiti.

Nas zanima v prvi vrsti predlog učitelja A. Peska o regulaciji učiteljskih plač, in uместno se nam vidi, da ta predlog dobese dnoq tu navedemo. Ta se glasi:

„I. Učiteljstvo, zbrano na 20. skupščini „Zaveze avstr.-jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 7. septembra 1908 v Gorici, prosi in zahteva, da slavni deželni zbor:

a) sklene k § 55. drž. šolskega zakona iz leta 1869. pridelek: Kot minimalni dohodki učiteljev na ljudskih šolah imajo veljati tisti dohodki, ki jih imajo pri plači in penziji državni uradniki vsakokratnega XI., X., IX. in VIII. činovnega reda;

b) naj sprejme Eppingerjev predlog, da naj država pomaga deželam sanirati deželne finance na ta način, da država prevzame polovico stroškov za ljudsko šolstvo.

II. Od državnih poslancev pa slovensko učiteljstvo pričakuje in jih prosi, da se z vso vnemo zavzame, da se uresniči a) in b) resoluciji.

III. Slovensko javnost, to je časopisje in korporacije, pa prosi slovensko učiteljstvo, da pokaže naklonjenost do učiteljstva in šole ter skrb za narodno prosveto in narodov napredek s tem, da se zavzame za naše zahteve, da z resolucijami zahteva od državnih poslancev in visoke vlade, da se učiteljstvu definitivno regulirajo plače s tem, da se jim da take dohodke pri plači in pen-

ziji, kakor jih imajo državni uradniki vsakokratnega XI. do VIII. činovnega reda“.

Tako — resolucija.

Ni nam namen, spuščati se v kritiko o motivaciji tega predloga, niti izraziti svoje mnenje, je-li predlog opravičen ali ne; namen nam je marveč in naloga pokazati stvarno in mirno, kake posledice bi imelo sprejetje tega predloga za Goriško deželo, kjer vladajo na polju ljudskega šolstva vse drugačne razmere nego v drugih avstrijskih kronovinah.

Pri nas nimamo deželnega šolskega zaloga, kakoršni so povsod drugod v Avstriji, iz katerega se krijejo potrebščine ljudskega šolstva ali vsaj ljudskega učiteljstva. Imamo pač neki delni šolski zalog, to je dežela prispeva s četrt milijonom kron šolskim okrajem po določenem razmerju; a ravno slovenski šolski okraji dobijo iz tega zaloga zelo majhne prispevke: tolminski okraj 28.000 K, goriška okolica 71.100 K in sezanski okraj 37.088 K. Vrh tega dobivajo še od deželne uprave 20 od sto doklade od užitnine na vino in mošt in davščino 1 K od hektolitra na drobno potočenega piva.

Za vse druge potrebščine skrbijo okrajni šolski sveti, ki so avtonomni in imajo pravico nalagati v to svrhu doklade le na izrazne davke. In te doklade so uže sedaj silno visoke: tolminski okraj ima 100, goriška okolica 80 in sezanski okraj 110 odstotne doklade v pokritje ljudsko-šolskih potrebščin.

Če bi bili zborovalci s Kranjskega pomislili, da je krila še pred par leti Kranjska vse potrebščine ljudskih učiteljev in one, ki se krijejo iz deželnega zaloga, kakor tudi one za deželne ceste in bolniške troške le s 40 odstotnimi dokladami na neposredne davke in s 40% na užitnino, ter primerjali te doklade z goriškimi za ljudsko šolstvo, za ceste, bolniške troške in deželni zalog, ne bi bili menda prišli ravno v Gorico delat propagande za navedeni Peskov predlog.

Ko bi sploh ti gospodje poznali naše razmere v deželi, bi tudi ne me-

tali okolu sebe s frazami, da so bili zastopniki dež. odbora goriškega proti Eppingerjevemu predlogu radi tega, ker so „klerikalci“, marveč uverjeni bi bili, da so to storili iz naravnih stvarnih razlogov. Deželni odbor ima pač dolžnost skrbeti v prvi vrsti pri saniranju deželnih financ, da bi deželna uprava dobila nekoliko od milijonov, ki je hotela svojčas vlada žrtvovati v ta namen; in če bi deželni zbor take zastopnike in odbornike oštel ter njih postopanje in zastopanje ožigosal, kakor bi zaslužili. Toda po Eppingerjevemu predlogu bi deželna uprava goriška ne dobila niti vinarja za saniranje svojih financ, marveč le okrajni šolski zalogi, in odposlanci dež. odbora, ki bi sprejeli E. predlog, bi ne zastopali interesov dež. odbora, marveč one okr. šolskih svetov. Sicer pa bi se dalo mnogo pisati tudi o tem, koliko bi koristil pri danih naših razmerah E. predlog trem slov. okrajem in koliko mestu in Furlaniji; toda predalet bi zašli, ako bi hoteli to tukaj razpravljati.

Vsekako smo uverjeni, da bi bil oni predlog v prilog drugim kronovinam tudi tedaj, ako bi državni zbor sprejel Peskov predlog pod a) in b). Drugače stoje razmere pri nas, kakor se razvidi iz sledečega.

II.

Predlog učitelja A. Peska ni povsem jase n: vsaj nam se tako zdi. Predlog zahteva kot minimalne dohodke učiteljev one, ki jih imajo „pri plači in penziji“ državni uradniki od XI. do VIII. činovnega reda.

No, najnižja plača, katero dobiva državni uradnik XI. čin. reda, znaša 1600 K; in najvišja aktivitetna doklada, katero dobiva tak uradnik, znaša 360 K. Ta doklada se ušteva po novejših določbah tudi v pokojnino. Kaj misli torej A. Pesek, da ima dobiti učitelj začetnik le plačo 1600 K, ali pa tudi še doklado 360 K, skupaj torej 1960 K?

Mislimo, da ne zgrešimo, ako supponiramo, da meri ta predlog na to, da bi se pri učiteljstvu nadomestila aktivitetna doklada s stanarino v denarju ali pa z odkazanim stanovanjem v mi-

nimalni vrednosti zadevne aktiv. doklade drž. uradnikov.

Iz predloga ni tudi razvidno, koliko učiteljev jednega okraja naj pride v XI., koliko v X., IX. in VIII. činovni red. Naravno bi bilo, in menda je to tudi namera učiteljev, da bi prišla $\frac{1}{4}$ v XI., $\frac{1}{4}$ v X., $\frac{1}{4}$ v IX. in $\frac{1}{4}$ v VIII. red. To razmerje bi se nekoliko predrugačilo, ako bi se izvajalo povišanje pri učiteljih po predpisih za državne uradnike, ker umrje nekaj uradnikov, predno dokonča službeno dobo; vendar pa razlika ne bo baš velika.

Na temelju označenih dveh pogojev oglejmo si sedaj posledice tega Peskovega predloga in sicer najprej za tolminski šolski okraj.

Plače državnih uradnikov v XI. čin. redu so: 1600, 1800, 2000 in 2200 K; v X. pa: 2200, 2400, 2600 in 2800 K; v IX.: 2800, 3000, 3200, 3400 in 3600 K in konečno v VIII. redu: 3600, 4000, 4400 in 4800 K.

Najnižja aktivitetna doklada za državne uradnike (v mestih pod 10.000 prebivalcev) znaša v XI. redu 360 K, v X. — 480 K, v IX. — 600 K in v VIII. — 690 K.

Potemtakem bi imeli učitelji v tem okraju najnižje dohodke v znesku 1960 kron in najvišje v znesku 5490 K.

Po statističnih podatkih dež. šol. sveta iz leta 1903 je bilo v tem okraju 58 učiteljskih moči (46 učiteljev in 12 učiteljic in 21 učiteljic za ročna dela.) Znano nam je, da posluje sedaj na ljudskih šolah celega političnega tolminskega okraja 46 učiteljev in 34 učiteljic, torej skupaj 80 oseb, in 21 učiteljic za ročna dela.

Po gori navedenih domnevah bi prišlo torej na vsak činovni red 20 učiteljev in učiteljic. Nekateri bi dobili v XI. redu najnižje dohodke 1960 K, nekateri srednje, nekateri najvišje v znesku 2560 K, povprek torej 2260 K. Seveda je mogoče, da bi vsi učitelji tega reda imeli najnižje dohodke, a istotako je mogoče, da bi imeli vsi najvišje. Sploh se bo pa to od leta do leta menjavalo, raditega ni mogoče napraviti danes do vinarja natankih računov, marveč le približne, in mislimo,

LISTEK.

Ne denar, ampak zadovoljnost osrečuje človeka.

V tem naslovu izražena trditev je priznana stara resnica, ki še ima vedno svojo veljavo tudi v današnjih egoističnih, po denarju in udobnosti hlepečih časih. Kot ponazorilo in nekako zrcalo tej resnici naj navedem dogodek iz starih časov, ki se pa lahko dogodi in se tudi najbrže dogaja — seveda v drugih oblikah in dejstvih — še dandanes.

Živel je skromen črevljareček, dobričina Gregor. Krpal in šival je od zore do mraka, in veselo je prepeval od zore do mraka. Sladko je noč pre-spaval in čvrst in zadovoljen je zjutraj ustajal. Čudili so se ljudje njegovemu vselemu petju, čudili se, da tako zadovoljno brezskrbno in samozavestno hodi po ulicah, kakor bi bil kak velik modrijan ali kak mogočen bogataš.

Njegov sosed je bil bogat bankir; bival je v krasni palači in je imel denarja in drugega posvetnega blaga v obilnosti. Nikdar pa ni prepeval in malo je spal, ker neprijetne skrbi so ga vznemirjale in mučile. Komaj je proti jutru malo zadremal, že ga je sosed črevljareček s svojim petjem budil. Naveličal se je bogataš takega življenja in pritoževal se je čez božjo previdnost, ker ni zato poskrbela, da bi se spanje in zadovoljnost mogla za denar na trgu kupiti, kakor se kupi jed in pijača; čudil se je tudi sosedu črevljarečku, kako more biti vedno tako vesel in dobre volje; mislil je, da mora imeti pač velike dohodke, sicer je njegova zadovoljnost nerazumljiva. Da bi se o tem prepričal, da ga k sebi poklicati in ga vpraša, koliko denarja zasluži na leto. Črevljareček mu smejoč se odgovori, da on ne računi na leto, ampak je zadovoljen, če zasluži vsaki dan toliko, da se more preživljati. „No dobro, koliko pa zaslužiš na dan?“ vpraša ga dalje bankir. Črevljareček odgovori: „Kakor nanese, en dan več, drugi manj; le to je škoda, da je preveč nedelj in

praznikov, katere moram praznovati; ob takih dnevih ne zaslužim nič, ker ne smem delati“. Posmejal se je bankir temu prostodušnemu odgovoru ter je dejal Gregorju: „Danes te hočem osrečiti; tu imaš sto belih srebrnjakov; hrani jih za silo in potrebo“.

Silno se je črevljareček uzradoval, ko je zagledal srebrnjake; mislil je re-vež, da ima pred seboj ves kovani denar, kar se ga je v sto letih nakovalo. Naglo pograbi novce in veselo steče domov. Doma drži še dolgo v ruto zaviti denar v rokah, ker ne ve, kam bi ga skril, da bi bil prav na varnem. — Slednjič se poda v klet, plašno se ozirajoč, da bi ga kdo ne videl, ter s trepečočimi rokami zakoplje tam ta velik zaklad.

Od tega dne črevljareček ni več pel. S srebrnjaki je zakopal svoje sladko spanje, veselo pesmi, svojo zadovoljnost — svojo srečo. Delati se mu ni več ljubilo, bil je po ves dan tih in zamišljen. Vedno se je bal, da bi kdo ne zvedel za njegov zaklad, in da bi mu

ga ne vkradel. Nezaupljiv je postal, sumnjičav in pogostoma je hodil v klet gledat, če je denar še na mestu. — Po noči je sanjal o zakladu, o tatovih, in če je le kaj zašumelo, skočil je naglo po konci, misleč — evo tata!

Takega neprijetnega življenja se je tudi črevljareček konečno naveličal. Ko je nekega dne premišljal, kako je še pred kratkim veselo in zadovoljno živel, a kake skrbi in nemir ga mučijo sedaj, spoznal je, kdo je krivec njegove nezadovoljnosti, njegove nesreče. Jezno vrže kladivo v kot, steče v klet, pograbi srebrnjake, hiti z njimi k bankirju, vrže jih pred njega na mizo in zakriči: „Tu ti vračam tvoje srebrnjake, a ti vrni meni moje pesmi, moje spanje in mojo zadovoljnost“.

Čez nekaj dni se je v črevljarečkovi delavnici zopet na vse zgodaj razlegalo veselo petje, kladivo je odmevalo in Gregor je zopet hodil zadovoljno in z jasnim obrazom po ulicah.

da smo opravičeni izračunati troške tega reča na temelju povprečnice 2260 K.

Ti bi znašali 45.200 K. Na isti račun izračunjeni troški X. čin. reda dajo znesek 59.600 K; za IX. red 76.000 K in za VIII. pa 97.800 K, skupaj torej **278.600 K**. Poleg teh ima okraj še skrbeti za pokritje takozvanih stvarnih potrebščin ljudskega šolstva, ki znašajo približno 60.000 K na leto. A ker ima okraj lastnih tozadevnih dohodkov tudi približno toliko (za l. 1909 je v proračunu 61.000 K), se to pobota, in kriti bi bilo le še 278.600 K.

Eppingerjev predlog pa ne meri na to, da bi vlada sprejela polovico vseh stroškov ljudskega šolstva, marveč le polovico učiteljskih plač in doklad oziroma stanarin, kar je pač lahko umljivo, ker dežele skrbijo le za pokritje potrebščin učiteljskega osebja, za stvarne potrebščine skrbé občine ali okraj. Le za knjižnice in učne pripomočke bi se dalo morda iz vlade še kaj iztisniti, a to bi bila bore mala pomoč okrajem.

Po tem predlogu bi sprejela vlada za tolminski okraj na svoj račun 139.300 kron, drugo polovico bi moral kriti okraj, ki ima 108.000 direktnega davka; nalagati bi moral torej v pokritje tega zneska 129 odstotne doklade na to davščino.

A pripomniti nam je še, da smo prezrli izdatke za učiteljice ročnih del. Tudi se nismo ozirali na Ganglov predlog, ki zahteva obvezno osemletno obiskovanje ljudske šole, s čimer bi se število učiteljev izdatno pomnožilo. V poštrev je jemati tudi posledice tega predloga za penzijski zalog, ki je uže sedaj zelo narastel. Če se sprejme še 35-letno službovanje, bo ta zalog narastel v doglednem času na najmanj 400.000 K, katere mora dežela kriti le z 20% doklado na direktne davke.

Posledica g. Peskovega predloga bo potemtakem ta, da se stalno uveljavinačelo, da bo moral tolminski okraj plačevati za potrebščine ljudskega šolstva leto za leto vsaj 149 odstotne doklade na vse izravne davke.

Istotako neugodne bodo po sprejetju Peskovega predloga posledice za goriško okolico, še neugodnejše pa za sežanski okraj.

Iz tega sledi, da noben poslanec goriški ne more podpirati tega predloga, naj bode poslanec klerikalec ali liberalec, agrarec ali demokrat, dokler se šolske razmere za naše tri slov. okraje ne spremené. Vsem poslancem je skrbeti v prvi vrsti za to, da bodo prispevali naši okraj k večjemu po 22—28% na direktne davke za troške ljudskega učiteljstva, kakor se to godi v drugih kronovinah, a potem je še le mogoča razprava o Peskovem predlogu v naši deželi.

„Veleizdajniški“ proces v Zagrebu.

„Veleizdajniškega“ procesa v Zagrebu še ni konec. Na vse načine se muči obtožence, da bi se iz njih kaj iztisnilo, kar bi dokazovalo, da je vendarle res obstajala na Hrvaškem srbska zarota proti Avstriji, da se je ljudstvo na Hrvaškem šuntalo proti Avstriji in je pripravljalo na upor. 50 obtožencev uže mesece in mesece sedi v preiskovalnem zaporu ne vedoč zakaj. Vse časopisje se bavi s tem procesom, ki na splošno obsoja vlado, da kaj takega dopusti v sedanjem veku. Te dni se je bavil tudi dunajski list „Die Zeit“ s tem procesom ter pravi, do je ta proces škandal za vso monarhijo in pravi, da je bilo bedasto, da se je začel. Predsednik in državni pravdnik delata na obravnavi kar se jima zljubi ne oziraje se na zakone, ne na branitelje. Na vsak način hočeta dokazati, da so obtoženci širili slike srbskega kralja Petra, imeli tajne shode, na katerih so kovali načrte proti Avstriji in pripravljali ljudstvo za Srbijo itd. — Sedaj pa pri-

haja iz Zagreba vest, da so buknili nemiri v zagrebških zaporih. Povod je dala baje odredba državnega pravdnika, da obtožence ne smejo več od sedaj naprej obiskovati v zaporih sorodniki in znanci, nadalje da ne smejo kaditi in čitati. Nadalje se poroča, da so obtožence potisnili v celice, kjer se nahajajo hudodelci. Tako n. pr. je bil profesor teologije Pribišić potisnjen v celico s hudodelcem, ki je obsojen v večletno ječo zaradi živinskih dejanj, katere je izvršil na svoji 8 letni deklici. Dva dni in dve noči je moral profesor prebiti v njegovi družbi. Obtoženec Kazar je bil zaprt do srede v celici z nekim roparjem, ki je bil obsojen na smrt. Obtoženec učitelj Orešnin je zaprt v celici z nekim zločincem, ki je obsojen na smrt, in čaka pomiloščenja. — V četrtek je bil spet nemir v zaporih. Obtoženec pl. Bekič je imel dostati kazen 48 ur v osamljeni celici. Ko so mu celico odprli, je izgledala kakor gnojšče. Vsa zamazana in nečista. Obsojenec se je branil stopiti vanjo. Vnel se je prepir med stražniki in kaznjenci, ki so bili na hodniku. S samokresom v roki so čuvaji prisilili pl. Bekiča, da je moral v gnjusno celico. To vse se dogaja na ukaz državnega pravdnika. — Vse to se godi v 20. stoletju na Hrvaškem. S takim preganjanjem pa vlada doseže ravno nasprotno kar name-rava. Celi svet splošno obsoja tako ravnanje.

Politični pregled.

Drobne politične vesti.

Državni zbor bo sklican na 27. t. m. — Proračun naše vojne mornarice, ki znaša, sedaj 63 milijonov, se za l. 1910 poviša na 110 milijonov kron vsled gradbe novih vojnih ladij. — Listi pišejo, da papež podeli našemu cesarju kraljevski naslov za Bosno in Hercegovino. — Z Angleškega prihajajo grožnje, da bo naš zunanji minister basen Aerenthal drago plačal sedanjo zmagao na Balkonu in sicer kmalu. Angleška zgradi nove vojne ladije kot protiutež Nemčiji in Avstriji. — Srbski princ Jurij noče zapustiti Srbije, dokler mu državna blagajna ne izplača 1 milijon dinarjev, katere mu je obljubil Pašić, ako se odpove prestolu. — V listih čitamo, da je brat umrlega komornega strežaja princa Jurija, Kolaković, katerega je, kakor so listi pisali pretepal princ Jurij in je baje vsled dobljenih ran umrl, uložil proti princu tožbo. — Meseca junija bo imenovano več novih kardinalov. — Bivši srbski minister Petrovič se je izjavil, da se je avstrijsko-srbski spor polegel le za tri leta. — V ital. vladnih krogih so mnenja, da se sestaneta v kratkem naš cesar in ital. kralj v Benetkah. Najbrže pride v Benetke tudi angleška kraljeva dvojica. — Srbski vojni minister je prepovedal častnikom se udeleževati političnih shodov. — V jeseni bodo v Nemčiji velike vojaške vaje, pri katerih bodo rabili tudi 2 Zepelinova zrakoplova. — Avstrija naroči baje v Nemčiji zrakoplov ki se da voditi. Rabila bi ga v vojaške svrhe. — Praški poštni podravatelj znagni nemškutar Swoboda je premeščen v Gradec. — Bivši ministerski predsednik grof Kazimir Badeni je v Lvovu obolet. — Vlada je na Češkem razpustila vse češke narodno-socialne organizacije, v katerih je bilo do 15.000 članov. Uvedla je tudi nekatere hišne preiskave. Vlada je zaplenila vse društveno premoženje. — V Rumuniji so razširjene govorice, da naš cesar v kratkem odstopi. — Perzijski šah je dobil te dni na svoji pisalni mizi razstreljivo. Govori se o zaroti. — Turški parlament je vsprejel zakonski načrt, da se uvede kazen s palicami za potepuhe.

Avstro-Ogrska in Črnogora.

Med Avstro-Ogrsko in Črnogoro je prišlo zadnje dni vsled doseženega sporazuma in vsled izjav Črnogore glede aneksije Bosne in Hercegovine in pa glede sprememb določil člana 29 berlinske

pogodbe, tičočega se Črnogore, zopet do prijaznih odnošajev. Vsled tega je začela Črnagora uže razoroževati.

Domače in razne vesti.

Ustajenje se bode vršilo po tem le redu: Danes: V stolnicici ob 4^{3/4} pop., na Travniku ob 6. zv.; na Placuti ob 7. zv., pri oo. kapucinih ob 8. zv., pri sv. Roku in na Kostanjevici na Velikonoč ob 6. uri zj.

Drzen slepar dokazuje v „Soči“ z dne 6. aprila t. l. bebecem, ki mu hočejo verjeti, da zasluga za deželni užitninski dobiček gre A. Gabrščeku in dr. Tumi, ki sta se strastno upirala nameri naših poslancev, da bi dobila dežela pobiranje užitnine v svojo upravo. Ta agitacija je oškodovala deželo le pri opojnih pijačah za najmanj 1 milijon kron, kar je bilo v „Gorici“ uže večkrat dokazano; a „Sočin“ poštenjak šteje najbrže tudi to označenima agitatorjema v zaslugo.

Ta brezvestnež kvasi tudi o nekaki visoki konkurenčni ceni, po kateri naj bi bila dobila l. 1900 dežela pobiranje užitnine, ko ve ves slovenski svet v deželi, da se je šlo le za to, ali ima dobiti po isti ceni, kakor v prejšnjih letih, dežela pobiranje užitnine ali privatni špekulantje. Vsled one silne agitacije so poslednji tudi dobili v obče užitnino po isti ceni, katero so prej plačevali, in ki je ostala nespremenjena do konec l. 1904.

Kako grdo laže „Sočin“ brezvestnež, kaže njegova trditev, da je imela l. 1900 dežela le 20 odstotne doklade od užitnine, dočim je imela faktično 40 odstotne; a šlo se je pravzaprav za sprejetje užitnine za l. 1901, ko je imela dežela 80 odstotne doklade. No, „Sočin“ poštenjak ne more nič stvarnega odgovorjati na zadevni članek v „Gorici“, zato „futra“ svoje backe s takimi lažmi, meneč, da na ta način odvrne pozornost od našega članka ter opere zamorca, da bo bel. — Trud zastoj!

„Kaj pa je tebe treba bilo?“ — V polemiko „Čitalnica-Gab.“ je posegel kot nepoklican zagovornik tega zadnjega g. Č., predsednik sedaj liberalne Čitalnice. Nepoklican, kajti vsak otrok je lahko razvidel, da smo se mi uprli le skrajno žaljivi pisavi „Soče“, ki je skozi osem let najnesramnejše blatila Čitalnico in ki se drzne sedaj še žaliti naše somišljenike — čujte! — zato, ker so se njenega pobalistva naveličali in se mu umaknili. Kaj se vtika torej v to zadevo g. Č.? Ali ga morda peče vest, da je pri premembi čitalničnega vodstva tako očitno igral ulogo dvo-reznega noža? Ne more, menimo nikdo zanikati dejstva, da je bil do nov. 1907 čitalnični odbor v rokah naših somišljenikov in g. Č., kot predsednik, zaupni mož, recimo, tega „klerikalnega“ odbora. Zdaj pa čujte! Pri tedanjem občnem zboru (naskoku Gab.-ovem) so liberalci kar iz žepa potegnili pripravljeno listo novega (liberalnega) odbora, in na predsedniškem mestu te liste je figuriral kot liberalni zaupni mož — g. Č., kije tudi izvolitev sprejel! Kako možato! Dan prej še „klerikalni“, dan pozneje že liberalni zaupnik! G. Č., to govori knjige! — Vrh tega je ta „salto mortale“ vrgel g.-a Č.-a v objem moža, kateri ga je nekda v svoji „Soči“ psoval kot kakega kratkosrajčnega pobalina, moža, kateri je „par dni“ prej v „Soči“ norce bril iz njegove slovenščine! G. Č., dober tek k takemu želodcu!“

Premišljali smo, ali bi g.-u Č. vočigled znanim njegovim skokom od ene stranke k drugi sploh kaj odgovorili; kajti prav lahko bi se zgodilo, da bode s svojim „srcem“ zopet v našem taboru, ko mu pridejo te vrstice pred oči. Ker je pa ravno tako lahko možna njegova zopetna vrnitev k liberalcem, naj vzame kot liberalni hospitant na znanje ta-le odgovor:

Najprej se moramo odločno upreti nastopu g.-a Č., kakor da bi bil on kak

član našega uredništva. Le kot tak bi mogel vedeti, kdo da piše v naš list. Kako se drzne torej kar na celem podtakniti naše tozadevne vesti g.-u M.?! Kako more g. Č. to dokazati? In če bi to tudi mogel in če bi bilo tudi res, ali ne ve, da nima nikdo zunaj uredništva pravice, lastiti komu spis, ki nima podpisa? Kar si je dovolil g. Č., je skrajna nesramnost, ki ne dela časti staremu upokojnemu profesorju.

Ali g. Č., ni le predrzen, ampak tudi otročji. S tem, da se je zatekel v „Edinost“, bi hotel prikriti svoje (zdaj) liberalne simpatije. Čemu prenašati jajce iz „Soče“ iz gnezda, kjer se je izleglo!

G. Č. govori le o 26 izstoplih članih; da, da, ti so naznanili izstop skupno na eni poli. In drugi? Te g. Č. zatajuje. Ali ni lanski drugi predsednik zarad „Soče“ izstopil in pred in za njim še drugi? Na občnem zboru je bilo naznanjenih od celega leta 58 izstoplih članov. Kaj torej g. Č. zavija resnico!! — G. R. je izstopil iz odbora — ponavljamo — tudi zarad „Soče“, katera je cel letošnji odbor sunila pod rebra, očita-joč mu, da ni za edini čitalnični ples nič delal; le svojega najnovejšega benjaminčka g. Č. je pohvalila. Ker se je Čitalnica skrčila na golo čitanje, ne morejo odbornikov zavirati „službeni oziri“, s katerimi g. Č. „farba“. — „Proglasilo“ se je, piše g. Č. 26 novih članov. Mi bi vedeli pristnejši izraz, a nočemo dotičnih gospodov žaliti. — „Vnanjih udov“ ne določa ne oglašanje, ne odborovo sprejemanje, ampak bivališče; tako zahtevajo društvena pravila katerih predsednik g. Č. niti ne pozna. — Silvestrov večer je imela Čitalnica deficit. Tega se nismo mi izmislili, kakor „farba“ g. Č., ampak so pravili ljudje, ki imajo upogled v odborovo delovanje. Sicer je bil ta večer glede delovanja izključno v rokah pevskega društva, Čitalnica je pritaknila le svoje ime, in čit. predsednik g. Č. se še v „Edinosti“ širokousti o čitalničnem (!!) „izbornem uspehu“ tega večera! Tako žalostno beraško ulogo igra zdaj Čitalnica, ki je sama priredila že morda kakih 40 Silvestrovih večerov! In tako onemagajoče društvo v očeh g.-a Č. ne hira!! — Fijaško z velikim plesom g. Č. priznava. Čudno, da ni tudi tega tajil. In to je edina zabava, katero si upa še dati čit. svojim članom! S to edino prireditvijo je dokazala čit. velikansko življensko moč: v štetju svetlih kronic za vojaško godbo in drago dvorano. Izgovor g.-a Č., da so bili krivi drugi plesi tega fijaška, je ničev. Če so se drugi plesi pred in po čitalničnem tako izbornu posrečili, zakaj čitalnični ne? Saj se čitalničarji v „novih, moderno opremljenih prostorih izbornu počutijo“, kakor „farba“ g. Č.! Da, da, g. Č., vzrokov ni iskati ne v stroških za toalete, ne v drugih plesih, ampak v dejstvu, da je „Soča“ do lani smešila vsakoga, ki je zahajal k čitalničnim prireditvam in vsled tega vzgajala med občinstvom apatijo do Čitalnice, in dalje v dejstvu, da Čitalnica ne nudi zdaj svojim članom drugega nego čitanje, katero uporablja le malo številce članov, in ples... proti vstopnini, kar je za čitalničarje zares nekaj moderno novega! Po „Soči“ vzgojena apatija do čitalničnih prireditev in vrhu tega še bojkotiranje Čitalnice je bil vzrok, da je bil zadnji čitalnični koncert 23. nov. 1907, kateremu tudi g. Č. priznava krasen uspeh, slabo obiskan. (Konec pride.)

Zahvala. — Prijetna dolžnost mi je, zahvaliti spodobno vse one, ki so blagohotno pripomogli v to, da se je „Sneguljčica“ dne 3. in 4. tek. meseca tako častno predstavljala v dvorani „Trgovskega Doma“; zlasti pa ženski zbor „Pevskega in glasbenega društva“, gospoda pevovodjo Josip Mihla in gosp. Ciril Erzena za kolikor požrtvovalno, toliko uspešno sodelovanje pri skušnjah in predstavah, profesorja A. Gvajza za spretno aranžiranje živih podob, g. E. Klavžarja za deklamovanje, „Tr-

govsko in obrtno društvo" pa za blagovoljno dovoljene olajšave, katere so omogočile, da je bil vzlic znamenitim stroškom skupen denaren uspeh obeh predstav vendar še dovoljen. V imenu naših šolskih zavodov in vseh njihovih učiteljic kličem Vam vsem skupaj: Stotero Bog plačaj!

Klementina Hrovatin.

Vstopnino k „Sneguljki“ so preplačali: g. dr. Kos K 8, g. Dugar 5 K, g. E. Klavžar 4 K, g. Pečenko, kavarnar, 4 K, g. Ferfila Fr., vodja 2 K, g. prof. Mastnak 2 K, g. Poniž 2 K, g. Fon svetnik K 1-50, g. Vodopivec, svetnik K 1-50, g. J. Zornik K 1-40; mesto vstopnine so poslali: g. baron Winkler 5 K, gg. Anderwald 5 K, obitelj Komac 4 K, g. ravnatelj Dominko 4 K.

„Germanizacija na državnih železnicah“ je naslov članka, katerega je priobčila „Soča“ od minulega četrta in v katerem piše, da se germanizacija z nastavljanjem nemških uradnikov na državnih železnicah v naši deželi močno širi. Nadalje piše, da je bil v zadnjem času imenovan spet eden Nemec za postajenačelnika v čistoslovenskem Št. Petru tik Gorice, kjer ni sledu o Nemcih, neki Mayer, ki ne ume našega jezika, ne pozna našega ljudstva. Konečno se pa na grd način zadirja v upravni svet vipavske železnice in posebej še v profesorja Berbuča, in vprašuje, zakaj ni tega imenovanja preprečil, da nič ne dela, da je zadovoljen, da se le vozi zastonj do Sela itd. Iz teh vrstic sika skrajna hudobija „Sočinega“ člankarja, katero se z roko otiplje. — Tudi mi smo odločni nasprotniki nastavljanja germanizatoričnih uradnikov v naši deželi in smo že marsikaj storili proti takim Slovence žaljivim korakom, katere zakrivlja ta ali oni činitelj s tem, da nam usili ljudi, ki s trebuhom za kruhom privandraj v našo deželo, med ljudstvo, ki je njim tuje, katerega ne poznajo. Tudi mi odločno zastopamo stališče, naj se med slovensko ljudstvo nastavljajo slovenski uradniki ali pa vsaj taki, ki slovenščino dobro znajo; tudi mi smo odločno proti onim privandranim življenjem, katere redimo mi, a nas sramotijo in zatirajo ter pravijo, da smo Slovenci nekulturen narod, oni pa da so „Herrnvolk“, katerim mora vsakdo tilnik ukloniti. In s ponosom povdarjamo, da so naši voditelji delali v tem smislu predno se je „Soča“ spomnila tega in zastavili vse moči, da so marsikaj odvrnili, kar se je odvrgniti dalo, ne da bi vprašali „Sočo“ za svet. — Sedaj pa vprašajmo, sta-li res upravni svet vipavske železnice in prof. Berbuč kriva, da je bil imenovan za postajenačelnika v Št. Petru Nemec Mayer? Ne, to ni

resnica! Mari nastavljata prof. Berbuč in upravni svet vip. žel. uradnike na vipavski železnici? Ali ne imenuje državna železniška uprava uradnikov in vodi celi promet na skoro vseh lokalnih železnicah in tako tudi na vipavski? Naravnost hudobno je tako namigavanje „Soče“. Zakaj ni „S.“ prijala za ušesa z aradiomenjenega neumestnega imenovanja raje drž. poslanca Štreklja, ki bi moral imeti pri državni železniški upravi kot državni poslanec večjo in vplivnejšo besedo nego pa prof. Berbuč kot deželni poslanec? No, prepričani smo, da je to „Soči“ dobro znano, ali prepričani smo tudi, da „Soča“ brez lumparij ne more živeti.

Naše posojilnice. — Hranilnica in posojilnica v Renčah je imela lansko leto sprejemkov 79.092-13 K, izdatkov 74.453-58 K, prometa torej 154.335-71 K. Hranilnih vlog je bilo koncem 1. 1908 79.260-55 K. Čistega dobička je imela posojilnica koncem 1. 1908 912-09 K. Rezervni zalog znaša koncem 1. 1908. 4.400-55 K. Članov šteje posojilnica 311. Ustanovljena je bila 1. 1898. Sedanji predsednik posojilnice je g. Rajmund Žnidarčič.

— **Pravična naredba.** Kakor doznajemo, je uprava mornarice izdala naredbo, s katero se nalaga vsem učiteljem mornariških šol, da se morajo naučiti hrvatski. V prihodnje bodo imeli za vsako izpraznjeno mesto prednost učitelji iz Primorske, Dalmacije in Kranjske, ki bodo morali poznati hrvatski ali slovenski jezik.

— **Vojaški nabori** se bodo vršili in sicer: V Gradišcu ob Soči 28. in 29. aprila; v Korminu 26. in 27. aprila; v Gorici (za okolico) 24., 25., 26., 27., 28. in 29. aprila, za mesto pa 30. aprila in 1. maja; v Ajdovščini 1. in 2. junija; v Kanalu 4. in 5. junija; v Tolminu 7. in 8. maja; v Cerknem 10. maja; v Kobaridu 3. maja; v Bovcu 5. maja; v Komnu 11. in 12. maja; v Sežani 7. in 8. maja; v Trzinu 27. in 28. maja, v Červinjanu 1., 2., 3. in 4. junija.

— **Vpoklicane rezerviste,** ki so sedaj na srbsko-avstrijski meji bodo po Velikinoči odpuščali domov. Do srede maja bo zopet prejšnje stanje vojske.

— **Izpred sodišča.** — V pondeljek je stal pred tukajšnjim okrožnim kot kazenskim sodiščem 28-letni Ivan Tratnik iz Idrije. Tožen je bil, da je svojemu gospodarju, Francetu Oblaščaku ubil konja ter mu s tem prizadel kakih 600 K škode. Poleg tega je ukradel omenjenemu gospodarju, dalje Mihi Oblaščaku in Oskarju Gabrščeku razne reči. Konečno je bil tožen, da je poskusil na-

pasti nekega Antona Tifnerja. Za vse to ga je sodišče obsodilo na 5-mesečno ječo. V četrtek je stal pred sodiščem Slovincem dobro znani laški izzivač 22letni Alojzij Zei, privatni uradnik. Ta ima posebno Slovence v žledcu in ob vsaki možni priliki pokaže, da ne more živeti brez zmerjanja Slovencev. Zaradi takega žalenja Slovencev je uže sedel v ulici Dogana. Ko je pa letos o priliki bakljade na čast novemu županu Bombiču nosil bakljo, je kričal „abbasso i sciavi“, kar so seveda slišali drugi, ki so Zeia ovadili. Zeia še niso zmodrile one urice, katere je prebil v ulici Dogana. Sodniki pa, ki skrbijo za vsakega, ki se proti čemu pregreši, da se poboljša, so Zeiu ponovno odmerili 1 mesec sedenja in preišljevanja v hotelu Nefat, kjer si bo končno najbrže utrdil prepričanje, da je vendarle nespametno sedeti v zaporu zaradi teh „ščavov“ in da ne kaže v prihodnje nič družega, kot jih pustiti na miru, sicer bi se mu znalo še kaj neljubega pripetiti.

15letna Ivana Germek iz Koblje-glave je bila obtožena, da je svojemu gospodarju Alojziju Možina, kjer je služila, ukradla bankovec za 20 K. Z ozirom na njeno mladost ji je sodni dvor odmeril 1 teden samotrenja in preišljevanja v goriških zaporih.

— **Konji so se splašili** grofici Christalnig včeraj popoldne na Franca Josipovem tekališču. Ker ni imela kočija zavore so konji drvili kakor besni po tekališču in zavili proti Rojicam. Ko so pridrvili na Rojice je en konj padel in si zlomil eno nogo. K sreči se ni grofica Christalnig, ki je vodila konje nič poškodovala, enako tudi druge gospe, ki so bile v kočiji.

— **Nenadna smrt.** — V pond. se je podala 62-letna Jožefa Humar iz Sovodenj v Trst, da oniše svojo hčer, ki služi tam. V ponedeljek, ko se je mudila še v Trstu pri svoji hčeri jo je nenadoma dohitela smrt in ji pretrgala nit življenja. Zasušča dve hčeri, od katerih služi ena v Gorici, ena v Trstu in pa sina, ki je učitelj v Šmartnem.

— **Smrtna nezgoda.** — V sredo je 22-letni zidar Anton Gri iz Villa Vicentina delal pri nekih uhodnih vratih Alojzija Fogarja v Pevmi in sicer 3 metre na visokem. Popravljaj je streho nad uhodom. Nakrat se je streha zrušila in ubogi Gri je padel s streho vred na tla, na katerega se je zavalil ves material strehe. Dobil je pri padcu hude poškodbe, vsled katerih je ostal na licu mesta mrtev.

— **Tri požari minulo nedeljo.** V nedeljo 4. t. m., ko je divjala huda burja

je bruhnil ogenj iz poslopja gostilničarja A. Kodriča pri Kasovljah na Vipavskem. Požar je vničil hlev, klet in zraven držeče se poslopje, ki služi za stanovanje. Obvarovali so le malo blaga. Pogorelec je bil sicer zavarovan pri banki „Slaviji“, a za premalo svoto. — Nadalje se nam poroča iz Gor. Trebuše, da je tudi tamkaj v nedeljo gorelo in sicer tudi pri gostilničarju. Gorelo je pri Matiji Vončina, v čegar poslopiju se nahaja tudi šolska soba. Požar je nastal vsled isker iz dimnika, ki so padale na slamnato streho. V šolski sobi je zgorelo tudi nekaj zvezkov. Škode se ceni nad 5000 K, ki pa ni krita z zavarovalnino. — Tudi v Škodovaki v Furlaniji je gorelo v nedeljo. Požar je vničil hlev, senik ter neko štacuna. V hlevu je zgorela tudi ena krava. Pogorišče je bila last grofa Panigaia. Zavarovano je bilo vse za 4000 K.

— **Mladi tiček.** — Pred nekaj dnevi se je klatil po Gorici mlad fant, ki ni hotel govoriti. Ko ga je policija prijala, se je delal kakor bi bil gluhomem. Na policiji je zapisal na nek papir, da je iz Mesine in da je zgubil govorico vsled strahu ob potresu. Goriška policija ga je izročila italijanski policiji in le-ta nekemu odboru na pomoč ponesrečenih. Sicilijancev. Imenovani odbor ga je dal v oskrbo nekemu gostilničarju. Te dni pa se je mladi fant hudo sprl z otroci na cesti, ko se je z njimi igral in jih nakrat začel glasno psovati. To je izvedel odbor za pomoč Sicilijancev in doglalo se je potem, da dečko nikdar ni videl Mesine, da ni gluhomem, marveč popolnoma zdrav in da je doma iz Trsta in da je pobegnil od svojih starišev, ki imajo gostilno v ulici Amerigio Vespucci vsled tega, ker ni hotel obiskovati več šole. Vse to so naznanili očetu v Trst, ki je rekel, da deček ne šteje 14 let, kakor je sam rekel, marveč le 11 in da manjka od doma uže od 18. marca.

— **Slepar.** — Tržaški veletržec z živino Stern je izročil svojemu zaupniku Uremiču 15.000 K za nakup živine. Ta je šel v Ledenice ter drugi dan brzojavil gospodarju, da je napravil izvrstno kupčijo ter naj mu pošlje še 12.000 K. Stern mu jih je brzojavno poslal, a o Uremiča ni sedaj ne duha ne sluha.

— **„Trgovsko-obrtno društvo v Gorici“** bo imelo v nedeljo dne 18. t. m. ob 10 $\frac{1}{2}$ uri dopoludne izvanredni občni zbor pri Jelenju.

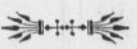
— **V Dornbergu** bo imela hranilnica in posojilnica z neomejeno zavezo na belo nedeljo t. j. 18. aprila ob 3. popoldne v svoji lastni hiši št. 194 svoj letni občni zbor. Dnevni red: 1. Poročilo na-

Došlo je spomladno - letno blago

v velikanski izberi.

Zbirke vzorcev so vedno na razpolago zastonj in poštne prosto.

ZALOGA je nedosegljiva te stroke v GORICI.
CENE SO STALNE. Postrežba strogo poštena.

„Krojaška zadruga“ Gorica. Gosposka ulica števil. 6 in 7.

Trgovina se nahaja v novih prostorih.

Dopisi.

Z dežele. (Zakaj propada kmet?) V letu 1906 sem opisal v nekem listu natanko, zakaj in kako propada kmetijstvo, kar mi je tudi „Km. glas“ minule dni predbacival, češ, da se je ta list kesal. Toda vzlic temu se je vse v resnici do pike zgodilo, da še celo poslabšalo se je v teh treh poznejših letih. Nastopila je namreč še vinska kriza in politično stremljenje. Pisal sem leta 1906, da kmet propada radi predragih gnojil, radi prehudo zadolžene zemlje, radi konkurence italijanskih pridelkov, radi carine itd. Slednjič sem tudi povedal, da je naša dežela preobljudena, da bi se zamogli vsi od zemlje preživljati. ker je zemlja že hudo izmolžena, ker se sadi vedno le iste pridelke na isti prostor. — Kritikoval sem tudi preveliko potratnost, ker se preživljamo z drago kupljenim inozemskim blagom in naše domače pridelke preziramo.

Vse to se dogaja, ker si ne vodimo domačega knjigovodstva, da bi vedno primerjali stroške dohodkom in se po teh ravnali. Tako zagazimo sami névede v dolgove, kateri nas polagoma ugonobijo. To se je ravno letos pokazalo v groznih številkah. Lansko leto namreč je bilo od 1. januarja do 1. aprila komaj 800 sodnijskih rubežev (eksekucij), letos pa v ravno istem času čer 1.500.

Vse to kaže, da je treba korenite izpremembe pri kmetu in pravega (pa ne mlahovega) vodstva, kajti sedanje nam le stroške povečuje in družega nič.

Imamo „Prim. gospodarja“. Ta list je nam in za nas namenjen. Torej je „Km. glas“ popolnoma nepotreben. Ako ima 1.500 naročnikov po 3 krone, skupno 4500 kron, je za nas uboge kmete že kapital. Dobička pa nimamo nobenega od tega. Dobiček od tega ima kvečjem le urednik Mrmolja, ki si je za nekaj časa zagotovil brezdelno ekzistenco.

Pisal je „Km. glas“ minule dni: „Besede mičejo, a vzgledi vlečejo“. Teh pa ima dovolj ravno v svoji vasi gosp. urednik. V vzgled vsem kmetom navajam urednikova soseda. Je analfabet, služil je za hlapca do 24. leta, in danes premore $\frac{1}{4}$ milijona kron. Pa ni len in sladkosnedež, marveč priden, varčen in podjeten. Pa namesto da bi njega posnemali, so se mu vsi rogali in raznašali so vest, da mu vrag nosi denar itd. Enako se godi vsakemu, če si z železno voljo in trudom kaj prihrani. Drugemu se očita, da je prigoljufal in osleparil, samo da se resnica o njegovi pridnosti maskira — v prid političnim in brezdelnim kmetom.

Takih slučajev je na stotine povsod! Ravno tam je spet dninar v vspodbudo social. demokratom. Ta dninar je od 14. leta in še danes v 65. letu dninar. Samo s svojo dnevno plačo si je prihranil do 50 tisoč kron. Vsi politično „izobraženi“ sosede se mu smejejo. On pa molči in si varuje prihranek. Tretji slučaj. Nekdo je vodja papirne tovarne v Ameriki, kateremu so tam pomanjkovale neke vede. V spopolnitev svojega poklica je priromal spet v Avstrijo, se preoblekel v delavca in si v tovarni izprosil dela. Po dnevu je delal, po noči je pa pisal in risal cela 2 meseca. S tem se je spopolnil v tem, kar mu je manjkalo. Vrnil se je potem v Ameriko ter prejel kot nagrado 50 tisoč kron, da bo v tamošnji tovarni učil to, kar se je v domači papirnici naučil.

Noben teh ni politik, pa itak so dospeli do blagostanja, med tem ko ravno politiki padajo od dne do dne. Več posestev požre nezrela in brezmiselna politika kakor loterija. Kmet.

Z Bovškega. (Čudno vedenje vojaštva.) Oddelek c. kr. lovskega bataljona iz Trbiža ima te dni vaje na Bovškem. Ko je 6. t. m. nesel g. kurat iz Srpenice Najsvetejše k bolnikom, ležal je tik ob cesti prostak, ki se ni niti ganil, ko je duhovnik z Najsvetejšim šel mimo. Šele na izrecni poziv du-

hovnikov je vstal in snel čepico. Dva streljaja od tod je bil blagoslov. Ljudje kleče na cesti in ob cesti, ne daleč za njimi pa koraka podčastnik pokrit, z rokama v žepu. V gostilni, kamor se je neslo Najsvetejše, sta stala zopet dva vojaka in tudi ta dva je bilo treba šele opomniti, kako se imata vesti. Ljudje so bili po pravici ogorčeni nad takim vedenjem. Vprašamo: Ali za to krdelo niso obvezni predpisi v „Dienst-Reglementu“? Tako vedenje si najodločneje prepovedujemo! Tisti pa, katerih se tiče, naj si zapomnijo in naj moztvu pojasnijo, da tostran Predila ne poznamo koroškega „lei lossen“ niti v narodnem še manje v cerkvenem oziru!

Tolmin. Vabilo k obč. zboru Soške podružnice „Slov. plan. društva“, ki se bo vršil v Tolminu, dne 22. t. m. ob 5. uri popoldne v prostorih Narodne Čitalnice z običajnim dnevnim redom; volil se bo tudi nov odbor. V slučaju nesklepnosti tega občnega zbora se bo vršil uro kasneje istotam drug občni zbor, ki bo sklepčen pri vsakem številu navzočih članov. Obilne deležbe pričakuje odbor.

Živili koroški Slovenci!

Koroški Slovenec še živi in se zaveda. Nemci so mu prorokovali smrt, a zadnje deželnozborske volitve na Koroškem so pokazale, da so se temeljito motili. Volitve so pokazale, kako vrló napredujejo koroški Slovenci. Ta napredek naših Korošcev navdaja vse Slovence, zlasti nas, obmejne Primorce, z radostjo in s pogumom. Saj je vsaka njihova zmaga ob enem zmaga vsega slovenstva in vsak njihov poraz ob enem oslavljenje vsega slovenstva.

Številke izza zadnjih deželnozborskih volitev na Koroškem govorijo jasno, da smemo Slovenci na lepo slovensko koroško deželo za trdno računati. Nemškonarodna stranka ni v splošni kuriji dne 24. marca v nobenem izmed štirih volivnih okrajev zmagala. V prvem volivnem okraju: Celovec, Velikovec, Pliberk, Dobrlaves in Železna Kaplja je volilo 12.685 volivcev. Slovenec Grafenauer je dobil 5099 glasov, nemški nacionalc Metnitz 4919 in soc. demokrat Lukas 2576 glasov. V drugem volivnem okraju: Wolfsberg - Št. Vid je volilo 12.314 volilcev. Krščanski socialc Tatschl je dobil 4546 glasov, nemški nacionalc 4768, socialni demokrat 2956 glasov. V tretjem volivnem okraju: Beljak, Paternion, Trbiž, Podkloster, Rožek, Borovlje se je oddalo 8289 glasovnic. Nemški nacionalc je dobil 3261, soc. demokrat 3102, Slovenec Turk 1238, nemški kršč. socialc 587 glasov. V četrtem volivnem okraju na Zgornjem Koroškem je bilo oddanih 11.746 glasov. Nemški nac. Steinwender je dobil 5428, nemški kršč. soc. 4533, soc. demokrat 1780 glasov.

V vseh štirih volivnih okrajih so morale biti torej ožje volitve. Pri teh pa so se demokratje združili z nemškimi liberalci proti Slovincem in nemškim kršč. socialcem. Čeprav je Slovenec Grafenauer pri ožji volitvi dobil 6337 glasov, je moral vendar le pasti. Poroča se, da bi bil Grafenauer zmagal že pri prvi volitvi nad obema nasprotnikoma, da ni slabo vreme in izredno visok sneg zadržal mnogo slovenskih volivcev doma.

Dne 29. marca so volile kmečke občine. Izvoljena sta dva Slovence in sicer Grafenauer v vol. okraju Pliberk-Železna Kaplja z 877 glasovi proti nemškemu nacionalcu, ki je dobil 277 glasov in Slovenec Florijan Ellersdorfer v volivnem okraju Beljak-Dobrlaves z 748 glasovi proti nemškemu nacionalcu, ki je dobil 523 glasov.

Tako bodo imeli od zdaj koroški Slovenci v dež. zboru dva zastopnika, dočim so imeli do zdaj le enega. Lepe vspehe so dosegli Slovenci v volivnem kmečkem okraju Celovec-Borovlje, kjer je dobil slov. kandidat Ivan Štrukl 722 glasov proti 1350 nemškonacional-

nim, dalje v vol. okraju Beljak-Paternion-Rožek, kjer je dobil slov. kandidat Ivan Vošpernik 774 glasov proti 1090 nemškimi in v volivnem okraju Trbiž-Podkloster, kjer je dobil slov. kandidat Jožef Škrbina 221 glasov proti 338 nemškim.

V skupini mest in veleposestva so znagali še zdaj nemški nacionalci.

Iz tega poročila se jasno vidi, da koroški Slovenci napredujejo. Brez dvoma se o bodočih volitvah število slovenskih dež. poslancev pomnoži. V tej nadi kličemo: Živili koroški Slovenci!

Poročilo

„Društva za varstvo zanemarnjenih otrok za sodni okraj Tolmin“

o društvenem delovanju v upravnem letu 1908 t. j. od 27.2.08 do 28.3.09 (poročal na rednem občnem zboru dne 28. 3. 1909. v Tolminu društveni tajnik dr. Josip Ferfolja, odvet. kand. v Tolminu).

(Konec).

Društvo je v pretečenem letu interveniralo v 4. slučajih z moralno in gmotno podporo in sicer v slučaju ml. Adolfa Komac iz Sv. Lucije, ml. Franca Krivec iz Volč, ml. Brigitte Kuk iz Rutov in ml. otrok Jakoba Mulič iz Volč.

Ml. Komac, sirota brez očeta in matere se nahaja pri neki daljni sorodnici v Gorici, ter plačuje prispevke županstvu pri Sv. Luciji. Društvo je pozvalo sirotinski odbor pri Sv. Luciji, da spravi dotičnega dečka v bližino društvenega sedeža, ter mu zagotovilo tudi gmotno podporo.

Siroto 14 letnega Franca Krivec je društvo spravilo na Koroško k nekemu poštenemu mizarju izučit se rokodelstva.

Ml. nezakonsko Brigito Kuk je društvo dalo v oskrbo eni dobri ženski iz Rutov, ter plačuje za vzdrževanje mesečnih 10 kron. Tudi se je društvo prizadevalo, da potirja alimentacijo od nezakonskega očeta tožbenim putem, a do sedaj tožba še ni končana.

Tudi za zanemarnjene in zapuščene otroke Jakoba Mulič iz Volč je društvo poskrbelo v tem smislu, da jih je izročilo poštenim družinam v Volčah v oskrbovanje.

Drugih važnejših slučajev ni bilo društvu znanih in društvo le obžaluje, da se širše občinstvo vsled nevednosti niti toliko ne pobriga, da bi se obrnilo na društvo za podporo.

Društveni odbor je reševal v 4 sejah društvene zadevo in je razposlal 108 dopisov in 15 vlog. Med temi omenjam vloge na razna ministerstva in korporacije, županstva in posojilnice za podpore. Od teh so dali podporo le županstvo v Volčah in posojilnica v Tolminu.

Društvene zadeve so se objavljale v časopisih „Edinost“, „Gorica“, „Soča“, „Primorski List“ in „Kmečki glas“.

Društvo se je sploh izključno prizadevalo izpolnjevati le svojo plemenito nalogo brez vsakih osebnih in strankarskih ozirov. Zato je tudi društvo potrebno in vredno vse podpore od najširšega občinstva in posebno od onih faktorjev, ki so po svojem duševnem in stanovskem stališču v prvi vrsti v to poklicani, t. j. od duhovščine in učiteljstva. Društveni odbor je po svojih močeh vršil svojo nalogo v pretečenem letu.

Da ni dosegel večjih vspehov, pripisati je v prvi vrsti brezbriznosti imenovanih činiteljev. Zato so v prihodnjem letu (t. j. 1909) baš ti poslednji poklicani v to, da društvo z vso močjo podprejo v moralnem in gmotnem oziru.

Kinematograf Salon Central.

PROGRAM:

Za videti samo od 11. do 17. aprila.

Sloveče mesto Brodnica. — Hči Viklinga. — Moten rodbinski praznik. — Srebrno obmorsko obrežje v času burje. — Drama iz življenja v cirkuzu. — Kaj en partlikovec vse zamore. — Izlet z zaprekami.

Navadne cene!

Predstave ob delavnikih ob 5, 6, 7 in 8 uri zvečer. V nedeljo predpoldne ob 11 uri predp., popoldne ob 2, 3, 4, 5, 6, 7. in 8. uri.

Rojaki! Spominjajte se ob vsaki priliki „Solskega doma“.

Naznanilo.

„Centralna posojilnica registrovana zadruga z omejeno zavezo“ v Gorici naznanja, da bode obrestovala pričenši s 1. januarjem 1909 hranilne vloge po 4 $\frac{1}{2}$ % (štiri in pol od sto)

Posojila se bodejo dajala članom:

- a) na vknjižbo po 5 $\frac{1}{4}$ % (pet in en četrt od sto;
- b) „menico oziroma poroštvo po 6 % (šest od sto.)

Posojila na mesečna odplačevanja ostanejo nespremenjena tako, da se plačuje od vsacih 100 kron 2 kroni na mesec.

GORICA, 4. novembra 1908.

ODBOR.

JOSIP BONANNI

naslednik T. Slabanja

srebrar in pozlatar v Gorici ulica Morelli 12

od ikovan z zlato svetinjo

se priporoča vsem č. cerkvenim oskrbništvom za vsakovrstna izgotovila cerkvenega orodja. Plačuje se tudi na obroke. Konkurenca v cenah izključena. Cenike gratis franko na dom.

delstva in nadzorstva; 2. Volitev načelstva in nadzorstva; 3. Slučajnosti. O d b o r.

— **Hranilnica in posojilnica v Oseku**, reg. zadruga z neomejeno zavezo vabi svoje člane k letnemu občnemu zboru, ki se bo vršil dne 18. t. m. popoldne po blagoslovu v župnišču s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva za l. 1908; 2. Potrditev računskega sklepa za l. 1908; 3. Volitev načelstva in nadzorstva; 4. Slučajnosti. O d b o r.

— **Notar Plantan** v Ljubljani je odložil deželnozborski mandat.

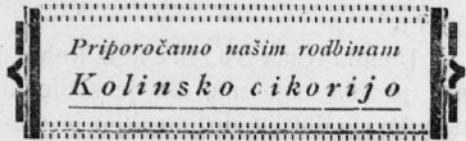
— **Prekanjeni slepar**. — Te dni je prišel v Trstu v neko gostilno elegantno oblečen gospod in prosil natakario, naj mu prinese črnino. Ko je nekaj pisal na papir, prosi natakario, ima li bankovec za 10 K, on da ji da 10 K drobiža, ona njemu pa bankovec, kate-rega da mora poslati v pismu nekomu v Pulj! Gospodič vzame iz žepa drobiž in šteje. Natakario je opazila, da ji je dal samo 9 K. Gospodič začne iskati po žepih še eno krono, a je ni bilo. Naposled ji reče, da gre k bližnjem znancu po še eno krono in ji da pismo, v katero je položil njen bankovec za 10 K ter odšel. Ko ga ni hotelo biti več dolgo časa nazaj, odpre natakario pismo, a na veliko začudenje je opazila, na bankovca ni notri. Slepar ji je namreč dal drug zavitek in ne tistega, v katerega je položil bankovec.

Drobfinice.

Drobne vesti. — V Mesini, kraj potresa, vse nevarno med ljudstvom. Mesto izgleda kakor na dan potresa. Vsaki dan izkopljejo do 200 mrtličev. Ljudstvo je pričakovalo pomoči od vlade, a zaman. Ljudstvo kriči pred barakami uradništva in vojaštva: „Zažgite jih“.

V Kladnu na Češkem je stopilo v Štrajk 5000 rudarjev. — V Carigradu je neki neznanec ustrelil na ulici urednika liberalnega lista „Serbesti“. — Rusini imajo v Bukovini okoli 300 sokolskih društev s 5000 člani. — V Mesini je bilo čuti 8. t. m. spet potres.

— **Vseučilišča v Evropi.** Vsek univerz je 125 z 228.732 slušatelji. Največ vseučilišč ima Nemčija, kjer na 21 univerzah študira 49.000 dijakov. Na 16 francoskih vseučiliščih je 32.000 dijakov. Angleška na 15 univerzah 25.000 slušateljev. V Italiji je 21 vseučilišč s 24.000 dijaki. Rusija šteje 9 univerz z 23.000 slušateljev. Na Španskem pohaja 12.000 dijakov 9 vseučilišč. V Švici obiskuje 7 univerz 6500 dijakov. Belgija ima 4 vseučilišča s 5000 slušatelji. — Lani je štela največ dijakov univerza v Berlinu s 13.834 slušatelji, ki je tako prekosila ono v Parizu z 12.985 dijaki, katere je bila doslej prva po številu.

Gospodarske vesti.

Kakšna zemlja je najboljša za krompir? — Poskušnje v zadnjem času so pokazale sledeče:

Na glinasti zemlji pridelamo debel krompir, ki pa ni tako bogat na škrobu, kakor krompir, ki ga pridelujemo na drugih vrstah zemlje.

V težki glinasti zemlji krompir tudi rad gnije; zaradi tega ni posebno priporočljivo krompir pridelovati na takšni zemlji.

Na peščeni zemlji vraste sicer drobnejši krompir, a nastavi se več gomo-

lja. Vzlasti rane vrste krompirja so pripravne za peščeno zemljo, ker nam na takih tleh vzraste prav okusen krompir, ki je tudi bogat na škrobu.

Tudi gniloba nastopa v peščeni zemlji dosti manj kakor na glinastih tleh. Zaradtega je peščena zemlja najbolj pripravna za pridelovanje krompirja.

Kot dobro sredstvo proti driski pri teletih se priporoča čaj iz najtanjših hrastovih mladik. Če ni takšnih mladik, lahko vzamemo mesto teh hrastov lub, ki ga razrežemo v kolikor mogoče drobne koščke, ter skuhamo iz njih močan čaj. Če tele zbolijo za drisko, mu je dati štirikrat na dan po pol litra čistega čaja brez mleka. Razume se, da je treba to zdravljenje s čajem ponavljati več dni zaporedoma.

Čaj je vlivati teletu iz steklenice prav previdno v gobec, da mu ne zaleti, kar lahko povzroči, da šibko tele pogine.

Fani Drašček,
zaloga šivalnih strojev
Gorica, Stolna ulica hiš. št. 2.

Proda a stroje tudi na tedenske ali mesečne oboroške.

Stroji so iz prvih tovarn ter najboljše kakovosti. Priporoča se slav. občinstvu

Tovarna kisa odlikovana na obrtni razstavi v Gorici l. 1900

FRANC KRALJ

Gorica, Kapucinska ulica št. 9

priporoča cenj. gg. trgovcem razno-vrstnega kisa. Cene zmerne, po-strežba točna in poštena.

Rojaki!
kupujte narodni kolek
„Šolskega Doma“.

Prva in edina slovenska kleparska delavnica v Gorici, ulica della Croce št. 8 (poprej v Kopačevi hiši)

se toplo priporoča za vsa stavbena in garanterijska dela za cerkve in stolpe, katere napravi po načrtu

Josip Patek,
naslednik Karola Čufer

priporoča se tudi vsem gg. odjemalcem, posebno pa kmetovalcem. V zalogi ima: mehe za žveplanje, zadnji sistem škropilnic za vitriol, polivalnike za vrte in patentirane ventilatorje za dimnike i. t. d. poprave se izvršujejo točno in po najnižji ceni.

Skupna bilanca

zastavljavnice in z njo združene hranilnice
za leto 1908.

I m e t j e.

D o l g o v e.

1	Denarni preostanek	112624	65	1	Vloge	22531550	90
2	Stanje vrednostnih listin	2657650	10	2	Ustanovna glavnica	329320	71
3	Posojila	19024468	76	3	Tekoči račun	186536	44
4	Zastane obresti	331423	35	4	Penzijski zalog	81157	98
5	Tekoči račun	971092	66	5	Reservni zalogi	496240	10
6	Vrednost posestev in premičnin .	296238	87	6	Tuji denarji	28672	11
7	Predplačila	14749	60	7	Razni zastanki	124	86
8	Zastanki najemščine in drugih pristojbin	635	91	8	Prenos posojilnih obresti na leto 1909	33146	05
9	Vrednost listin in stavbe rezervnega ter pokojninskega zalog .	345565	38	9	Čisti dobiček leta 1908	67700	13
	Skupno	23754449	28		Skupno	23754449	28

